

Svar till Lars Berglund

I sakfrågan, om PPI visar fel, har SCB och Lars Berglund [1999] två typer av invändningar mot min kritiska granskning (Ljungberg [1999a, 1999b]). Dels menar de, och det är huvudargumentet, att jag själv skapat en systematisk snedvridning genom att utgå från prisernas årsmedelvärden i stället för decembervärdena, när jag korregerat vikterna i PPI. Dessutom menar SCB och Berglund, att jag inte lyckats replikera den officiella beräkningen av PPI och därför inte kan dra slutsatser om vikternas inverkan på resultatet. SCBs huvudargument är synnerligen tveksamt, och de andra invändningarna förbigår en poäng i min granskning, nämligen att jag inte jämfört min korregerade beräkning med den officiella PPI utan med en "kontrollgrupp". Men låt mig börja med huvudargumentet.

Huvudfrågan i kontroversen om PPI gäller konstruktionen av vikterna i indexberäkningen. Jag har påvisat att det uppkommer en snedvridning i det officiella PPI genom SCBs sätt att skatta vikterna: i brist på aktuella data över produktion och utrikeshandel används äldre värden som justeras med två års prisförändring¹ (Ljungberg [1999a, 1999b]). En prisökning ökar vikten och omvänt vid en prisnedgång. Historisk erfarenhet visar emellertid motsatta samband, att priser och kvantiteter över tiden som regel är negativt korrelerade (Ljungberg [1990]). SCB

JONAS LJUNGBERG är universitetslektor i ekonomisk historia vid Lunds universitet. Hans forskning är bl a inriktad på priser och marknadsintegration under 1800- och 1900-talen.

justerar sålunda vikterna "åt fel håll", därav snedvridning i PPI.

SCB och Lars Berglund menar nu att den systematiska skillnaden mellan beräkningarna troligen beror på att jag utgått från prisernas årsmedelvärden när jag räknat fram de ursprungliga vikterna från SCBs viktlistor. SCB utgår ju för sin del från prisernas decembertoteringar när de gör sin skattning av vikterna. Det är en mycket intressant synpunkt, men den är svår att förena med ekonomisk teori och förmodligen också svår att stödja med empiri. Sannolikt är skillnaden helt slumpmässig mellan den årliga förändringen i priserna från december till december och den årliga förändringen från årsmedelpris till årsmedelpris. För enstaka år och för enskilda branscher kan det betyda att jag överdrivit (såväl som underskattat) felet i PPI, men på aggregerad nivå kan detta knappast vara en viktig förklaring till en systematisk snedvridning.²

¹ Från 1992 justeras vikterna av SCB endast för ett års prisförändring, sägs det nu. Det är ett klart *understatement* att detta tidigare "inte tydligt framgått".

² Finns det en systematisk avvikelse mellan, å ena sidan, prisförändringarna från december ett år till december två år senare och, å andra sidan, förändringen i årsmedelpriserna samma år, så bör det resultera i statistiskt signifikanta värden för regressionen: $\log DIFF_j = \alpha + \log ACK_j * \beta$ då $DIFF$ betecknar skillnaden mellan den tvååriga förändringen i årsmedelpriser och decemberpriser, ACK , den ackumulerade förändringen över två år i decemberpriserna, och j anger varugrupp. Kort tid till pressläggning har hindrat en utförligare test, men för 20 publicerade HMPI-serier (Statistiska meddelanden) under åren 1989–93 erhöles inga signifikanta värden. Det tyder på en slumpmässig re-

Varför undgick jag likväl inte denna förargliga felkälla när jag korrigerade vikterna? Jag medger att jag förbisåg problemets betydelse för viktjusteringen när data excerperades och beräkningarna gjordes, helt enkelt därför att det överskuggande syftet var att länka nu aktuella serier med tidigare befintliga serier och få konsistenta prisindex för drygt hundra år, 1888-1995. Resultatet är en osäkerhet i beräkningen av storleken hos felet i PPI, men ändrar inte slutsatsen att SCBs skattning av vikterna ger ett systematiskt fel.

Skulle SCB ändå ha rätt i sin förmodan om decembernoteringarnas avgörande betydelse, så väcker det andra frågor: Om utfallet är så beroende av om prisbasen läggs i december eller på årsmedelpriset, är det då klokt av SCB att beräkna sina årliga PPI-serier, publicerade i Statistiska meddelanden, på årsmedelvärden? Hur förhåller det sig med konsistensen mellan olika varianter och användningar av PPI?

Beträffande den andra typen av argument, att skillnaderna mellan SCBs och mina beräkningsmetoder skulle minska värdet av granskningen, vill jag framhålla att det inte är nödvändigt att exakt replikera den officiella beräkningen av PPI för att undersöka vikternas betydelse. Det är tillräckligt att de är i huvudsak lika och att beräkningen med de korrigerade vikterna jämförs med en "kontrollgrupp", dvs med en annan beräkning som skiljer sig från den första *endast med avseende på vikterna*. "Kontrollgruppens" vikter är då de som använts i den officiella beräkningen. Det är jämförelsen mellan dessa två beräkningar som möjliggör en skattning av vikternas betydelse för PPI, inte en direkt jämförelse mellan index med korrigerade vikter och officiella PPI.

När detta sagts finns ändå skäl att kommentera SCBs invändningar. Jag har inte dolt att mitt underlag endast är ca 80 procent av SCBs data, men jag påpekade att spridningen av de utelämnade data gör att det endast kan påverka beräkningen marginellt. Jämförelsen med "kontrollgrup-

pen" påverkas inte alls eftersom urvalet där är detsamma. SCBs beskrivning tyder emellertid på att de utelämnade 20 procenten inte heller existerar i SCBs beräkningar utan representeras av de 80 procenten. Varför väsnas?

Vidare påstås att det är en "gåta" att jag kunnat konstruera kontinuerliga serier ur SCBs källmaterial, då varunomenklaturen lades om från 1988 till 1989. Hade det bara funnits prisdatalistor, med enbart nummer på varugrupperna, skulle det alldeles riktigt varit en gåta. Men det finns också viktatalistor, där numret är kompletterat med en verbal beteckning på varugruppen. Genom en kombination av källorna var det möjligt att få kontinuerliga serier. Också denna typ av problem har redovisats, dock vore det knappast till någon nytta att gå in på enskilda detaljer.

Slutligen sägs att min annorlunda branschindelning bidrar till "osäkerheten". Branschindelningen är bestämd av det överskuggande syftet att få långa konsistenta prisindex, men det påverkar inte utfallet av granskningen. Dels görs den direkta jämförelsen med "kontrollgruppen" med sin identiska branschindelning, och i de fall då utfallet diskuteras för konkreta branscher är dessa också identiska i min äldre indelning och i SCBs moderna.

Frågan om PPI såväl som annan officiell statistik har ett allmänt intresse och kan inte göras till en affär mellan SCB och enskilda forskare. I det allmänna intresset ligger också att källmaterial är av sådan karaktär att det blir tolkningsbart även i framtiden, dvs att användningen inte är beroende av personlig handledning utan att det finns en skriftlig dokumentation av metoder m m. Beträffande förhållandet mellan PPI och deflateringen i na-

_____ *fortnot 2 forts.*

tion. Urvalet är litet, men skulle fler av de publicerade serierna medtas skulle de överlappat andra serier i urvalet och kanske gett en fiktiv korrelation.

tionalräkenskaperna har varken publikationer eller förfrågningar lett till någon större klarhet. Inlägget ovan ökar knappast klarheten. Först sägs att det är de "månadsvis publicerade indexvärdena", d v s serier som i många fall är på högre aggregeringsnivå än mina branscher, som används i bl a nationalräkenskaperna. Lite senare heter det att "sanningen är dock att nationalräkenskaperna reviderar PPIs vikter..." Låt oss tills vidare hoppas att det är den sanningen som gäller, och att den dessutom är av gammalt datum.

Referenser

- Berglund, Lars [1999] "PPI visar fel! Replik till Jonas Ljungberg" *Ekonomisk Debatt*, nr 8, s 537
- Ljungberg, J. [1990], *Priser och marknadskrafter i Sverige 1885–1969. En prishistorisk studie*, Lund.
- Ljungberg, J. [1999a], "PPI visar fel!", *Ekonomisk debatt* nr 4, s 223–231
- Ljungberg, J. [1999b], "A Revision of the Swedish Producer Price Index, 1970–1993", *Lund Papers in Economic History*, No. 68 – även på WWW.EKH.LU.SE.